

این کار نوشته اند و حق العایه را بیک نفران قرار داده بودند ولی کمیسیون خارجه گفت زیاد است اما اینکه گفتند این مالیت نیست و بدیوان عاید نمیشود چرا سالی یک عشر از این بدیوان داده میشود و برجس لغزوده میشود .

حسام الاسلام - تخم نوقان هم مثل سایر چیزها تجارت است سابق تخم نوقانهای خوب می آوردند و بر مردم میدادند چه ضرر دارد که یکعده مردم عالم باشند که تخم نوقان را مایه کرده و بسنجند و این ده شاهی را خود ما ایرانی ها میدهیم .

اسدالله میرزا - توضیحاتی که و توفیق الدوله دادند صحیح است در صورت تصویب مجلس خوب است باز یک حق نظری از بابت حق العایه گذاشته شود تا یک مدتی ونیز باید خواهش نمود که در مدت امتیاز قدری تخفیف بدهند.

ممتاز الدوله - تجدید نظر که سهل است اگر فی الجمله نظری هم بشود دیگر ابدأ برای یک نفر از اهالی ایران اطمینان بانی نخواهد ماند علاوه محترم السلطنه در سیستان و اسکوی تبریز و رشت و جا های دیگر که تخم نوقان بعمل می آید مملها گذشته اند و برای ترتیب عمل آوردن تخم نوقان در ایران زحمتهای کشیده اند .

و توفیق الدوله - در باب تجدید نظر در خصوص حق العایه بقیه بنده از آنجا یک شخصاً خود محترم السلطنه مایل ترفی و از دیاد ثروت مملکت هستند گمان اینست که اگر در موقمش از ایشان خواهش بنمایند که مقداری از حق العایه و مدت را تخفیف بدهند خواهند داد و هم چنین در باب امتیاز هم خواهش شود برضایت خودشان گنمایند.

مخیر الملک - این لایحه با آن لایحه که از وزارت خارجه رسیده و توضیحات شفاهی معین میکند که چرا این مسئله بمجلس آمده و این حق العایه گرفتن یک حقوقی است که در مقابل یک خدمت بزرگی میخواهد بگیرد و برای این بمجلس آمده چون این مطلب مهم در امتیاز نامه نبوده و بکلی مسکوت عنه مانده و نمی توانستند بدون تصویب مجلس بگیرند این بود که آمده بمجلس حق العایه در نظامنامه یک نفران نوشته شده بود ولی کمیسیون خارجه یک نفران را زیاد دانسته قرار داده شاهی باشد اما در باب مدت امتیاز زیاد است و مجلس امروز حق دارد که بگوید تا ده سال یا کمتر یا بیشتر ده شاهی باشد بعد از آن کم یا زیاد نماید و عقیده بنده اینست که مجلس باید این مطلب را امروز معین کند و با اینکه از مدت امتیاز نامه بگماند در کمیسیون هم گفتیم در اینجا هم می گویم .

آقا سید حسن تقی زاده - آن توضیحاتی را که بنده خواستم جوابی داده نشد که بنده ملتفت شوم مگر اینکه حالا جناب منیر الملک گفتند معلوم می شود که حق العایه در امتیاز نامه تصریح نشده و در نظامنامه خودش نوشته و در اینصورت مجلس میتواند بگوید که هیچ نگیرد در این صورت ماداخل شده ایم در این مسئله که رعیت چیزی بدهد یا نه و در این خصوص باید مذاکرات زیاد بشود پس همانطور که گفته شد باید مدت امتیاز کم بشود .

مستشار الدوله - اینکه گفته جناب العایه از خارجه گرفته میشود چنین نیست بلکه لازم تخم نوقانی هم که در داخله بعمل میاید حق العایه گرفته میشود بجهت اینکه باید معاینه شود که تخم مزبور تقلب شده و فاسد نباشد در این صورت تا پنجاه سال دیگر هم باشد باید معاینه بشود و آنکمی در این باب در مدت دو سال با تمام سفره گنگوها شوهافیت قرار گذاشتند که ده شاهی گرفته شود و اگر ممکن بود کمتر از این بدهند اظهار میداشتند و اینکه بنده اظهار داشتم که از مدت امتیاز باید چیزی کاسته شود این یک راه قانونی دارد که باید از آن راه داخل شده .

اسدالله میرزا - آنچه بنظر بنده می آید اینست که ظاهر آن بر حسب قیدیگه شده است این امتیاز را بخارجه نمی توانند بدهند و در امتیاز نامه تصریح شده است که بعد از خودش این امتیاز به اولادش انتقال خواهد یافت و امروز این اداره برای آوردن معلوم بنام و در مدرسه و سایر ملزومات آنها مخارج زیاد لازم دارد و دادن ده شاهی حق العایه هم خوبست ولی بعد از چند سال این مبلغ زیاد است یا باید این مقدار را کم کرد یا از مدت بگاهد .

حسام الاسلام - بنده عقیده ام اینست که از تخم نوقان داخله نباید بگیرند بجهت اینکه مایه در مال خارجه است اگر داخله حیب داشته باشد میریزند دور .

وکیل الرعایا - حالا امتیاز نامه را نباید همزد تا پنج سال ده شاهی بگیرند و بعد از آن تجدید نظر کنند .

ممتاز الدوله - اولاً این ده شاهی در امتیاز نامه نیست و این تجدید نظر همیشه از برای ماهست حالا ده شاهی قرار میدهیم بعد هر طوریکه اقتضا نمود آنطور معین میشود چیزی که در امتیاز نامه نیست و فقط در نظامنامه هست همیشه میتوانیم تجدید نظر کنیم پس حالا ضرری ندارد که همان ده شاهی حق العایه باشد .

اسدالله میرزا - اینطور نمیشود باید معین کنید تا چند مدت بهمین قسم باشد و بعد از انقضای آن مدت تجدید نظر کنید والا اگر معین نشود اسباب زحمت خواهد شد .

رئیس - پس باشد تجدید نظر نموده بعد از آن در مجلس دیگر رای گرفته شود مجلس ختم شد

مذاکرات روز شنبه ۴ شهر صفر المظفر دارالهورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۴ آقای مستشار الدوله قرائت کردند

رئیس - تلگرافی از فارس رسیده قرائت شود (قرائت شد تلگراف مزبور فریب بیان مضمون است)

توسط جناب حجة الاسلام آقا سید جعفر زیدت بر کانه حضور کلای مجلس مقدس هر قدر از شرارت متمددیوان و انجمن اسلامی و حاجی سید عبدالعسین عرض کردیم فایده حاصل نشد امروز که روز شنبه است نمتاً نام آدم متمددیوان ضرب گلوله شش لول کار قوام الملک را ساختن هر گاه این اشخاص بسزای خود نرسند علاوه بر اینکه متمددیوان و غیره مسکته خواهند شد فیهام بزرگی در شهادت

احداث خواهد شد و نمتاً ه.م فلا دستگیر و مجبور است .

رئیس - مقصود جهت اطلاع بود که قرائت شد و بوزارت داخله آنچه لازم بوده گفته شده است و نیز دستخطی از طرف بنده گان اعلیحضرت همایونی رسیده است قرائت شود

سواد دستخط اعلیحضرت همایونی مجلس شورای ملی مکتون خاطر ما پیوسته چنین بوده و هست که در ضمن تمهید موجبات استحکام امر مشروطیت بقسمی اسباب جمعیت حواس و وزراء و وکلای خود را فراهم نماییم که بتوانند بلافتان اسباب آسایش عامه را بطوری آماده نمایند که رفته فساد بالمره منقطع بوده و اقویاً رضامتی ملت ایران از نمت سحت و امان طوری بهره مند باشند که حاجز ترین رعایا در عهد امن و امان از هر گونه صدمه و آسیب مصون بوده بتوانند عرض دفاع هم خود را مصروف حفظ و آبادی وطن و تحصیل شرافت و ثروت و مکننت نمایند ولیکن ملاحظه نمایند در حالتیکه اساس امنیت برای شخص سلطنت تا این درجه متزلزل باشد رعایای ممالک دور دست و اهل ثور و سرحد و فقرای ملت اسلام و مطلق رعایا چگونه متبوتند از جان و مال خود ایمن و راحت باشند میدانم که از این سوء قصد که برای ما شده تا چه درجه خاطر و کلاهی صدیق و امین مشوش و پریشان است ولیکن انتظار داشته و داریم که از طرف مجلس بیشتر و زیادتر از شخص ما خودمان بر تعیین معرکین و گرفتاری مرتکبین با اولیای امور تأکید و تشدد بعمل آید تا کتون که نه روز از این مقدمه گذشته اثری و حاصلی ظاهر نشده است بیم آن داریم که مرور ایام و لیالی اهمیت قضیه را در انظار و افکار منسی داشته اقدامات جدی را که میبایست خیلی بیشتر از اینها در این موقع به مقام بروز آید بکلی سست و بالذال بالمره مسکوت عنه بگذارد اینست بالضروره خاطر و کلاهی ملت را آگاه میداریم ما نه محض محافظت وجود خودمان که بنگه با نمان فضل خداوند متمال است بلکه برای استقرار امنیت و جهت آسایش یک مملکت بزرگ اسلام ناگزیریم که اگر تا چند روز دیگر هم اثری در تعیین معرکین و دستگیری مرتکبین ظاهر نشود لابد بعضی اقدامات مجدانه بعمل خواهد آمد که خیانت مجرمین هویدا و افراض مقرضین آشکار و پیدا شود و از مراتب شاه پرستی و صداقت و کلاهی غیر خواه انتظار داریم که در ذیل این مقصود مشروع تا همه جا با خیالات ما همراهی کرده دولت خوای خود را به امان واضح خواهند کرد

شهر صفر ۱۳۲۶

رئیس - در واقع بر هیچکس پوشیده نیست که از طرف مجلس بعد از واقع شدن این واقعه چه قدر تأکید شده است که مرتکبین دستگیر شوند اگر چه رسماً در این باب چیزی از مجلس بوزراء نوشته نشده ولی تأکیدات آکیده شده و چند مرتبه خود من شخصاً اصرار کرده ام حتی دیشب نزدیک بود با ظفر السلطنه در این باب کار انشونت بکشد و تلگرافاتی که از اطراف و انجمنهای ولایات در این خصوص رسیده که سی و دو سه تلگراف است شاه پرستی تمام مردم را ثابت می نماید و دستگیری آن اشخاص هم با حکومت مطیع و ظفر السلطنه میباشد ایشان هم آنچه لازمه اقدام بوده کرده اند منتهی معنی پیشه موجب تفریق خاطر ها نشود